

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al Asociației institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1-3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: **Constantin Popp.**

□

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Concurență comercială între Sașii ardeleni și între Greci. — Statul autoritar. — Aplicarea legii conversiunii: Jurisprudențe. — Prospect de emisiune

Concurență comercială între Sașii ardeleni și între Greci.

De prof. I. LUPAȘ.

Sașii emigrați din regiunea Rinului de mijloc și de pe lângă Mosel, după ce au fost colonizați în cursul jumătății a doua a secolului XII în Sudul Transilvaniei, au izbutit să-și asigure în scurtă vreme o situație privilegiată, atât în domeniul vieții administrative, politice și religioase, cât și în al celei economice. Regii Ungariei din familia lui Arpad, ca și urmașii lor din dinastia de Anjou ca și descendentul din sămânța românească a boierilor munteni: Matia Corvinul — considerându-i ca elemente utile pentru dezvoltarea economică a țării și utilizabile în repetatele tentative de a înfrânge trufia magnaților, — nu au pregetat a-i îngrămădi cu însemnate privilegii comerciale. Le-au dat astfel puțința a se îmbogăți repede, a-și întemeia orașe cu solide întreprinderi industriale și a-și organiza bresle din felurite categorii de meseriași ridicați succesiv printr'o selecțiune normală, din clasa făraniilor agricultori evoluși și ei destul de repede spre o burghezie rurală.

Organizarea acestor bresle, desăvârșită în secolul XIV în mai multe orașe ardeleni, se întinde în cursul secolului următor și în câteva sate (ca Marpodul, Cislădia) unde pe la 1460 se face amintire de existența unor bresle cu câte 100 și mai bine de maestri.

La înflorirea vieții economice a orașelor ardeleni au contribuit nu numai privilegiile și scutirile acordate neguțătorilor sași de către regii Ungariei, ci în mai mare măsură cele încuviințate cu mână largă din partea voievozilor români ai Munteniei și ai Moldovei.

Dacă la 1358 regele Ludovic I permitea Sașilor brașoveni să umble cu mărfurile lor neimpiedecați prin anume regiuni ale Țării Românești, cu 10 ani mai târziu Vlaicu Vodă, fiind seamă de dorința aceluiaș rege, nu pregetă să asigure Brașovenilor libertatea comerțului de transit prin stăpânirea sa, spre țări străine (*ad regna extranea*) scutindu-i de vama ce trebuia plătită la Slatina, și făgăduindu-le că pentru mărfurile transportate pe drumul Brăilei vor fi vămuiți numai odată: la întoarcere, iar pe celelalte drumuri numai de douăori: la intrare și la întoarcere.

În anul următor (1369) obțin Brașovenii dreptul de a opri în orașul lor postavurile aduse din Polonia și din Germania, drept care s'a încuviințat ceva mai târziu, dar în mai largă măsură și Sibiienilor prin dispoziția unui decret regal din 14 Martie 1382, care interzicea

oricărui neguțator străin a-și scoate marfa adusă până la Sibiu și a o transporta în Țara Românească! Aveau deci un fel de monopol Brașovenii și Sibiienii — pentru comerțul cu aceeași țară. Dar rivalitatea între ei se afirma nu numai în punctul acesta ci și în privința comerțului din Transilvania. Când le-a acordat Sigismund la 1408 numai Brașovenilor dreptul de comerț nelimitat în tot cuprinsul acestei provincii. Sibiienii s'au împotrivit, au protestat și au reușit să obțină și ei libertate de a neguțatori prefundenți în Transilvania de o potrivă cu Brașovenii.

Neguțătorilor din Ungaria li se interzise de mai înainte (1378) a face negoț cu mărfurile lor în Transilvania, cu excepția târgurilor de țară și a desfacerii cu mărunțișul. Neguțătorii sași erau deci ocrotiți de o potrivă și de stăpânitorii din nordul, ca și de cei din sudul și răsăritul Carpaților. Târgurile Transilvaniei le erau asigurate și ferite de orice concurență a elementelor din afară, iar comerțul în cuprinsul Țărilor Române le era facilitat prin o serie întreagă de dispoziții domnești. Din aceste țări, unde-și desfăceau mărfurile, ei cumpărau mai ales vite, reușind să le valorifice cu bun profit în comerțul lor cu Occidentul.

Situația extrem de avantajoasă pentru neguțătorii sași nu excludea însă participarea celorlalte elemente etnice la desfășurarea vieții comerciale din Transilvania. Un cercetător maghiar (Eugen Horváth), examinând comerțul extern al Sibiului cu ajutorul socotelilor de vamă, ce s'au păstrat din cursul anului 1500, stabilește următoarea distribuție procentuală a elementelor etnice, prin intermedierea cărora s'au vândut mărfurile sibiene:

prin elemente german	0.41%
prin elemente maghiare	0.39%
prin elemente române	99.27%

De aci rezultă că Românii din regiunea Sibiului ca și cei din sudul Carpaților, ajunseseră până la anul 1500 să ia parte foarte însemnată la desfacerea mărfurilor produse de industria sibiiană! Dă surprinde, cu drept cuvânt, procentul

atât de redus al elementului german. Fenomenul se explică prin împrejurarea că Sașii, fiind scutiți de vamă, proporția lor nu s'a păstrat în cuprinsul însemnărilor, pe cari se întemeiază menționatul cercetător în statistica sa. Deci 0.41 % nu puteau fi Sași ardeleni, ei erau elemente germane colonizate în Țările Române și cărora nu le fuseseră acordate scutiri și privilegii egale cu ale Sașilor.

In cursul secolilor XVI—XVII situația se schimbă esențial: câtă vreme în lumina documentelor anterioare anului 1500, neguțătorii sași apar ca niște elemente active, în plină expansiune comercială chiar prin alte țări, — de aci înainte știrile contemporane îi înfățișează într'o *continuă luptă defensivă*, purtată îndărătnic cu felurite elemente străine, cari împotriva tuturor dispozițiilor restrictive izbutese să pătrundă, în măsură tot mai însemnată, cu mărfurile lor în teritoriul Transilvaniei.

Cu toate că Sașii continuă a fi stăpânii piețelor ardeleni, o concurență primejdioasă îi amenință din partea Evreilor și Grecilor, împotriva cărora nu lipsese a lua ei înșiși măsuri de apărare în cadrele autonomiei lor orașenești și de breslă. Adresează apoi de nenumărate ori apel la factorii de conducere ai Transilvaniei și ai Țărilor Române, cum rezultă dintr'o scrisoare trimisă de Radu Vodă Paisie la 1541 Brașovenilor, cari îl rugaseră să oprească neguțătorii greci de a trece cu mărfă din Țara Românească în Transilvania. Dar el le răspunde că, fiind fara lui ea și Transilvania sub porunca sultanului — *a domnului nostru, a cinstitului împărat* — nu le putem împlini rugămintea; să-i oprească însă ei dacă vor și — mai ales — dacă pot. Intervențiile pe cari le făceau Sașii prin reprezentanții lor la dietele ardeleni, aveau adeseori ca rezultat votarea unor măsuri legislative de opreliște sau restricțiune pentru neguțătoria Grecilor în cuprinsul Transilvaniei. Impejurarea însă, că astfel de măsuri se repetă de multeori, este o dovadă că ele nu puteau fi puse în aplicare cu succes, fiindcă lipsea voința sau puțința de a le face respectate.

După înfrângerea lui Mihai Viteazul la Mirăslău, dieta dela 4 Noembrie 1600 aruncând asupra neguțătorilor „greci, valahi, turci, dalmațieni, armeni” învinuirea de spionaj, le interzice a intra în Transilvania dincolo de locurile de depozit, cari erau fixate la Caransebeș, Tâlmăciu, Râșnov, Prejmer și Rodna. În mod excepțional permite însă Muntenilor, să pătrundă până la Sibiu și Moldovenilor până la Bistrița, iar dacă vor înainta mai departe, dispune a li se confiscă marfa, aplicându-li se și alte pedepse de ordin personal.

La dieta din Bistrița, cu 10 ani mai târziu, din nou „se plâng domnii noștri sași” împotriva neguțătorilor greci cari lucrează „spre vădita pagubă a țării”.

Luminatul principe transilvan Gavril Bethlen, care încercase a inaugura o politică de expansiune comercială în stil mare, înțelegea importanța economică a Sașilor, cărora le spunea la 1625: „cămașa, dolmanul, hainele și încălțămintele — toate le am dela voi, mâncarea și beutura voi mi-o procurați”. Dar nu era aplicat să fină seamă de cererile ce i le adresau pentru a-i apăra de concurența Grecilor, Evreilor, Armenilor, după cum n'au finut seamă nici urmașii lui (Rakoczeștii și Apași), cari au acordat privilegii elementelor comerciale străine, așezate prin diferite orașe ardelen.

Când s'a schimbat situația politică a Transilvaniei, scăpând la sfârșitul secolului XXII de suzeranitatea turcească, spre a fi îngenunchiată sub povara supremației habsburgice, Sașii se legănuau în iluzia că din partea cărmuitorilor dela Viena — de un sânge cu ei — vor fi mai bine ocrotite interesele lor comerciale de cum fuseseră din partea principilor ardeleni, vasali ai Porții otomane. Experiențele din cursul secolului XVIII i-au trezit însă din această iluzie — la o realitate destul de crudă.

După terminarea revoluției lui Francisc Rákoczi, cuprinzându-și doleanțele într'un vast memoriu (1711) Sașii nu uită a aminti și vechia lor nemulțumire cu neguțătorii greci, stăruind a li se restitui privilegii comerciale de odinioară și a li se interzice dreptul de neguțătorie „Grecilor și altor străini, cari lucrează în paguba Sașilor”. Cu un an mai

târziu Sașii din Bistrița profitând de ocazia îmbolnăvirii de ciumă a câtorva Armeni, îi alungă pe toți (231 de inși) din orașul lor. Episcopul armean Axentie Vizirescu a protestat zadarnic la Diena contra acestei măsuri; credincioșii lui fură siliți să plece, mulți dintre ei așezându-se atunci la Gherla.

La 1711 înființară Sașii la Sibiu o societate comercială tot cu scopul de a se apăra de neguțătorii străini și de a-și asigura monopolul comercial asupra Transilvaniei. În statutele acestei societăți era și dispoziția de a nu li se permite neguțătorilor „evrei, armeni, sârbi, români, turci ș. a.” negoșul în oraș, decât în trei zile pe an (la târgurile de țară), iar Grecilor să nu le fie îngăduit nici decum a negustorii pe stradă sau în piață. Statutele acestea au obținut însă aprobarea numai la 1751, dar și atunci cu rezerva categorică de a nu fi stângenite drepturile și privilegiile neguțătorilor de alte nații. Supărarea neguțătorilor sași a sporit și mai mult la 1758 și 1774, când Grecilor și Armenilor li s'au acordat de către Maria Teresia privilegii comerciale importante, cari le asigurau puțința de a negustori cu orice fel de mărfuri, afară de alimente, fiind scutiți de obligația cărăușiei și a încartuirilor militare. Societatea comercială din Sibiu a protestat zadarnic și s'a încercat într'un proces, care nu s'a isprăvit până la 1848.

Statul autoritar.

Di Ioan Mihalache președintele partidului național-țărănesc a făcut o călătorie în Italia, pentruca între altele, să studieze la fața locului problema organizării corporatiste a statului. Lucrurile par la prima vedere cam paradoxale. Șeful unui partid care are ca prim obiectiv politic aplicarea unui program prin excelență democratic, cu idealuri sociale de stânga, urmărește studierea unei doctrine diametral opuse, adică cu idealuri sociale de mare autoritate, iar ca poziție situat la extrema dreaptă. Așa fiind se naște întrebarea logică asupra motivului care justifică voiajul amintit. Întrebarea e cu atât mai legitimă cu cât cele două doctrine politice amintite, fiind ireconciliabile, nu se pot întrebuița pentru întregire sau perfecționare reciprocă. Mai precis zis, un studiu asupra statului corporativ, ar avea rost să fie făcut de un șef de partid democrat, numai dacă s'ar presupune că cu

rezultatele bune ale acestuia, s'ar putea cârpi ideologia democratică. Ori cele două doctrine, cel puțin în felul cum se aplică, se exclud una pe alta; nici democrația nu poate fi cârpită cu petece corporatiste și nici corporatismul, nu se pretează la a împrumuta ceva din mistica democratică. Atunci care să fie rostul călătoriei dlui Mihalache în Italia?

Rostul acestei călătorii se poate totuși explica. Regimul democratic acolo unde a fost aplicat și mai cu seamă înțeles în adevărata lui valoare, a dat într-adevăr rezultate excelente. Dar acolo unde regimul menționat s'a aplicat astfel, sunt oameni și guvernanți pătrunși de adâncă însemnătate a acestuia. Elveția, Suedia, Norvegia, etc. țări în cari regimul democratic trăește cu adevărat, au la baza structurii lor sociale, o populațiune cu multă știință de carte. Și nu numai cu știință de carte, deoarece a ști carte nu constituie o condițiune suficientă de pătrundere a acestei metode de organizare politică și socială. Pentru a trăi în regim democratic, popoarele au absolută nevoie de o psihologie proprie și caracteristică, născută dintr'o educație construită pe adevăruri adânci și indestructibile. Această educație trebuie să fi întărit în prealabil ținuta clasică individuală, nobleța de caracter, independența de gândire și situație materială și un adânc respect de bunul comun, creat prin contribuția totalității. Numai în această situație aflându-se un popor, este copt pentru a putea fi guvernat prin metoda democratică.

Popoarele de mai sus, au ajuns evident la această situație. Atât Elveția, cât și Suedia și Norvegia, au reușit cu instrumentul științei de carte, să facă din popoarele lor, totalități sociale conștiente, indivizi cu simțul solidarității reciproce bine dezvoltat, cu facultăți interioare cari contribuie la respectarea drepturilor altora și cu perfecte cunoștințe în privința obligațiilor proprii. De aceea nu e de mirare, că ele s'au stabilizat pe baza unui echilibru social desăvârșit și nici un eveniment normal sau excepțional, n'a adus vre-o sguđuire mai importantă, felului lor de a trăi în comun.

În alte țări s'au făcut numai încercări de această natură. Chiar Franța, unde se pare că democrația este intrată în obicei, are încercări de clătănări periodice și sguđuiri intermitente cari fac dovada, că democratismul nu este încă desăvârșit în conștiința indivizilor cari formează statul. Căci trebuie să ne înțelegem: în afară de lege, limbă, obiceiuri, etc, mai este necesar pentru triumful democrației și existența unei conștiințe a binelui general, pe care cetățenii trebuie s'o poseadă în cel mai înalt grad și în cea mai pură accepțiune a cuvântului. Când acest simț de interes general este creat, nu se pot întâmpla evenimente scandaloase ca cele cari răbufnesc din afacerile Stawiski, Skoda, etc., sau bancrute frauduloase

cari atrag după ele, ruina unor întregi ținuturi. Natura, afaceri prost conduse, pot să fie ori unde; nu se pot întâmpla oriunde însă falimente degradante operate la adăpostul democrației (rău înțeluse), ci numai acolo unde această democrație constituie o farsă și nu o realitate. Dacă aceste fenomene cari însemnează un rapt din avutul totalității în profitul unui individ, sau a câtorva se întâmplă, însemnează că cea mai primordială cerință a democrației nu este îndeplinită și societatea nu este coaptă pentru un atare sistem de guvernământ. De aceea suntem îndreptățiți să afirmăm că nici Franța și nici alte țări, unde asemenea fapte se întâmplă, n'au realizat democrația integrală.

N'am înșirat în rândul țărilor democratice Anglia care pare a fi în primul rând chemată să fie astfel categorisită. De ce? Pentru că Anglia are o democrație proprie, isvorâtă dintr'un sistem al ei de viață și care nu se compară întru nimic cu al celorlalte țări. Ceeace a ajuns Anglia să fie în regimul său de guvernare, este isvorât nu dintr'o regulă papagalizată, ci din tradiții aproape milenare, cari sunt mult mai scumpe decât orice legi scrise. De aceea se poate spune despre Anglia că trăește sub un regim de guvernământ, pe care oricine îl râvnește, dar pe care nimeni nu-l poate copia.

Dacă democrația se prezintă sub acest unghiu fals în Franța care e considerată ca o mare luptătoare în domeniul drepturilor omului și unde cultura s'a încropit într'o măsură suficientă pentru ca să dea curente de opinii atunci când e vorba de un regim sau altul de guvernământ, la care ne putem aștepta în țările celelalte ale Europei, ca Italia, Spania, etc. unde cultura se găsește la un nivel incomparabil mai inferior decât în Franța și mai cu seamă, la ce ne putem aștepta în colțul nostru de continent, unde stăpânirea turcească abia de s'a șters de vre-o 40—50 de ani. Aici obscurantismul oriental a ținut popoarele multă vreme în întunec, încât analfabetismul se prezintă sub proporții mult mai accentuate ca oriunde. Chiar dacă unele țări au reușit să stârpească analfabetismul acut, operă cu care se laudă mai cu seamă Bulgaria, n'au putut totuși și nu vor putea multă vreme ajunge la situația, de a avea curente de gândire socială bazate pe criterii raționale și științifice, sau ținute definite în privința sistemului de guvernământ. Omul simplu nu vede legiuirea bună, decât în limitele în care-i apără interesele personale; peste această stare psihologică, el nu se poate ridica. Ori în toată regiunea sud-estică a Europei, popoarele se găsesc în acest stadiu de civilizație: învață carte, fără să poată aplica valoarea intrânsecă a cunoștințelor, în viața lor de toate zilele.

Natural, că dată fiind această situație, democrația are un înțeles foarte relativ. De aceea guver-

narea prin popor și pentru popor, este plină de riscuri, pentru că poporul, nu utilizează votul, decât în schimbul foloaselor materiale. Această situație s'a speculat la maximum în toate țările cari fără să fie în condițiunile necesare de dezvoltare intelectuală, aplică totuși sistemul democratic. Rezultatul a fost, că s'a mers permanent spre anarhie, iar guvernarea cu foloase reale pentru totalitate, este imposibilă din cauza frământărilor produse de fermentul demagogiei. Este cazul Spaniei care nu-și găsește echilibrul politic de vreo zece ani încoace. S'a dărâmat monarhia, s'a instaurat republica, se merge mai departe pe calea concesiunilor, astfel că mai e nevoie de o singură sdruncinare până la reușita comunismului. Aici se ajunge deci, în situația când se tinde la adoptarea unui sistem de guvernământ care nu se suprapune pe structura spirituală a totalității cetățenilor.

Ca o dovadă a imposibilității de afirmare a democrației, avem diferitele discipline politice cari s'au dezvoltat pe ruina principiului de guvernare prin popor și pentru popor. Ele nu numai că se sprijină pe precepte din afara democrației, guvernând doar pentru popor, dar au și schimbat sistemul de votare, pentru a lua dreptul de a dispune celor nepregătiți și l-au reformat punându-l în legătură cu capacitatea fiecăruia de a-l utiliza. Guvernarea pentru popor urmărește restabilirea autorității statului în manifestarea vieții colective. Iși are natural și ea defectele ei, deoarece rar se vor găsi oameni cari să guverneze pentru popor într'un înțeles radical al noțiunii, dar are totuși facultatea că este în stare să păziască mai bine imperativul autorității. Statul nu poate fi condus dacă se urmărește satisfacerea poftelor tuturor în parte, dar el poate fi îndrumat când dorințele tuturora se concretizează într'o aspirație colectivă care să îmbrace mai mult sau mai puțin idealul individual, după cum acesta are o mai mare sau mai mică atingere cu felul îmbrățișat de totalitate. Așa fiind, guvernarea pentru popor este într'adevăr un program politic admisibil, dacă cei puși să-l aplice pot să canalizeze aspirațiunile generale în forme concrete.

În felul acesta poate fi înțeles „hitlerismul“ și „fascismul“. E adevărat că primul curent de gândire politică nu s'a prea cristalizat ca forme ideologice. Practic, chiar Hitler a amestecat metoda de guvernare pentru popor cu cea care se completează cu adausul prin popor. Fascismul însă s'a stabilizat printr'o ideologie care face cinste celui care o aplică. Mussolini, spirit comprehensiv și gânditor de rasă, a pus fascismul în forme de gândire și l-a îmbrăcat cu exemple de rezultate practice, împrăștiindu-i rezonanța rezultatelor în toată lumea. Și nimeni nu-și precupește admirația față de creșterea inventiv și față de mintea luminată care prin opere de mari proporții a reușit să dărâme idolul concepției democratice și să vieze un principiu prin care postulatele acesteia dacă

sunt desconsiderate, rezultă în orice caz o mare însemnătate a autorității statului și un mai mare randament al sforțărilor cetățenești, atât în ce privește interesul individual, cât și al celui colectiv.

Acesta este se pare, motivul principal care l-a determinat pe dl Mihalache să studieze organizarea fascistă, Domnia-Sa, deși este un democrat convins și-a dat totuși seama de zădărnicia în care se sbat guvernele cari se închină crezului democrat în felul cum se aplică el la noi. De aceea s'a și exprimat adesea în sensul unei democrații dirijate. Dirijarea aceasta a democrației este îndreptată desigur spre idealul de a pune autoritatea statului în drepturile sale. Spre acest scop nu este evident necesar, să impormă nici un postulat mussolinian. Este suficient să ne dăm numai seama că democrația noastră macină autoritatea statului și-i pulverizează toată capacitatea de creație. Ajunși la această constatare, metoda de a corija democrația până la epoca în care structura spirituală cetățenească dela noi o va înțelege în justa ei înfățișare, reiese din înseși particularitățile noastre specifice. Căci tot dl Mihalache a spus odată, că nevoia este cea mai bună școală a vieții. Așa fiind, tot nevoile noastre vor determina și corectura care trebuie adusă democrației, pentru a o face adoptabilă stărilor dela noi. Oricare ar fi această corectură, ea trebuie să întărească autoritatea statului, după modelul rezultatelor italiene. Când autoritatea statului va intra în obicei, atunci abia, se poate adopta principiul clasic al democrației.

Este un fapt îmbucurător că s'a ajuns la concluzia dirijării democrației. Tot așa de îmbucurător este însă incidentul, că metoda de dirijare aleasă, a fost aceea a statului autoritar mussolinian. Iar dacă un șef de partid a găsit dirijarea necesară, e cu atât mai dăătoare de speranțe așteptarea, cu cât introducerea ideii statului autoritar, vine dela un principal partid de guvernământ.

Ing. GH. BRÂNDUȘ.

Aplicarea legii conversiunii.

Jurisprudențe :

ROMANIA, CURTEA DE APEL BRAȘOV SECȚIA II-a.
No. C. II. 1932/9—1934.

Luându-se în desbatere procesul intentat de reclamanta „Albina“ Institut de Credit și Economii S. A. din Sibiu, reprezentată prin adv. Dr. Mihail Veliciu din Sibiu în contra pârâților M. și M. S. domiciliați în Cislădie, reprezentați prin avocatul Dr. Carol Gündisch din Sibiu, pentru 330.650.— Lei și introdus înaintea Tribunalului Sibiu, în care Tribunalul a dat sentință ca primă instanță în ziua de 14 Maiu 1934 cu Nr. C. II. 1904/1933—6 și care proces a fost adus înaintea Curții prin apelul pârâților M. și M. S. introdus în ziua de 4 Iulie 1934 cu Nr. C. II. 1904/1933—7.

C u r t e a

a dat după terminarea dezbaterii orale din 13 Septembrie 1934, astăzi în ziua de 13 Septembrie 1934 următoarea deciziune:

CURTEA ÎN MAJORITATE ÎN NUMELE LEGII DECIDE:

Admite apelul făcut de pârâții M. S. și soția M. născ. G., în contra sentinței No. C. II. 1904/1933/6, pronunțată în ziua de 14 Maiu 1934, de Tribunalul Sibiu S. II-a, pe care o reformează în acea parte, prin care constată că pârâții nu mai pot invoca beneficiile legilor de asanare ca fiind hotărâtă fără competență.

Obligă pe intimata Banca Albina Institut de Credit și Economii din Sibiu să plătească susnumiților pârâți suma de 2000 (două mii) Lei cheltueli de judecată în apel în termen de 3 zile sub urmările execuției silite.

M O T I V A R E:

Prin sentința atacată cu apelul de față, Tribunalul a menținut în vigoare mandatul de plată cambial, și respingând excepțiunile pârâților, a mai obligat la plata cheltuelilor de judecată. În considerentele sentinței se arată, că intervenind între părți transacțiunea din 6 Martie 1933, prin care pârâții au renunțat la beneficiul de asanare, astfel ei nu mai pot invoca aceste beneficii, date de legile de conversiune. Mai arată Tribunalul, că numai cu prilejul executării hotărârii va fi cu puțință de a se rosti despre chestia în ce privește reducerile, ce se acordă prin legile de conversiune.

Contra acestei sentințe în termen legal și bine timbrat pârâții au făcut apel, cerând reformarea sentinței în sensul, ca să fie stabilit, că apelanții intră în prevederile capitolului I din Legea pentru lichidarea datorilor agricole și urbane, publicată la 7 Aprilie 1934, sau dacă aceasta nu este cu puțință, să li se rezerve dreptul de a putea ridica această chestiune, când hotărârea se va pune în lucrare.

Intimata a cerut respingerea apelului ca nefondat.

Având în vedere, că pârâții au recunoscut existența creanței cambiale, despre ce se judecă, iar potrivit art. 76 din legea invocată în apel acțiunile cambiale deja intentate vor continua în orice stadiu s'ar găsi și hotărârile astfel obținute nu vor putea fi executate, decât în limitele prevăzute de cap. I și II din lege; astfel nu în procesul de față este a se căuta, că apelanții să beneficieze de dispozițiunile din legile de asanare, iar aceasta se va face numai în cursul urmăririi, Curtea înlătură argumentarea din sentința Tribunalului, prin care s'a constatat decăderea pârâților.

Având în vedere, că apelul pârâților, s'a găsit de necesar pentru a putea fi apărați față de au-

toritatea lucrului judecat, în ce privește dispoziția, cu care ei au fost declarați decăzuți de beneficiile legii de asanare și considerând, că această dispoziție s'a dat de Tribunal în urma apărării intimitei, cum se arată în întâmpinarea depusă la dosar la 4 Mai 1934, Curtea a stabilit responsabilitatea intimitei pentru cheltuielile acestui apel găsit fondat.

B r a ș o v, 13 Septembrie 1934.

Consilier rap. ss. C. Fülöp. Consilier ss. O. Cornea.
Grefier ss. R. Bocor.

Urmează opiniunea separată:

Având în vedere că reclamanta Banca Albina, Institut de credit și de economii Sibiu, la data de 14 Octomvrie 1933 a intentat acțiune cambială contra pârâților M. și M. S. născ. G. din Cisnădie, spre a fi obligați la plata unei cambie scadente la 30 Iunie 1933, în suma de Lei 330.650— capital, plus interesele de 9% și cheltueli;

Că la 28 Octomvrie, 1933, pârâții au intentat excepțiuni cambiale, cerând scoaterea din vigoare a mandatului de plată cambial emis de Tribunal sub No. 1904 din 21 Octomvrie 1933 și condamnarea reclamantului la suportarea cheltuelilor de proces, — invocând beneficiul art. 2 B. al legii pentru reglementarea datorilor agricole și urbane, după care pretind că beneficiază de un moratoriu de cinci ani, până la 14 Aprilie 1938, cu singura obligațiune de a plăti reclamantei dobânzi de 1% pe an, cu începere dela 1 Decemvrie 1933;

Că la data de 4 Mai 1934, reclamanta a înaintat o întâmpinare, cerând respingerea excepțiilor și menținerea în vigoare a mandatului de plată cambial, invocând tranzacția încheiată cu pârâții la 3 Martie 1933, prin care aceștia se obligă să plătească datoria redusă ce recunosc că o au la reclamanta, în condițiunile stipulate prin trânsa, declarând totodată că renunță la beneficiile Legii conversiunii și se obligă să-și revoace cererea de conversiune înaintată Tribunalului Sibiu, s. II-a, sub No. 36/1932;

Având în vedere că în ședința dela 14 Mai 1934, reprezentantul reclamantei a arătat că pârâții nu au satisfăcut obligațiunile luate prin tranzacție și ca atare conf. pct. 4 din act, a devenit scadentă întreaga datorie restantă și astfel nu reclamanta, ci pârâții au dat prilej acestui proces și în consecință cere respingerea excepțiilor și admiterea acțiunei cambiale, în baza art. 76 al legii pentru lichidarea datorilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934; — iar pârâții cer admiterea excepțiilor, negând că au încheiat tranzacția cu reclamanta (No. C. II. 1904/6—1933);

Având în vedere, că Tribunalul respingând excepțiunile cambiale, a admis acțiunea și a menținut în vigoare mandatul de plată cambial, obligând pe pâr-

râfi să plătească și cheltueli de judecată în suma de Lei 5.560.— cheltueli survenite prin atacarea mandatului de plată cambial cu excepțiuni;

Având în vedere că în contra acestei sentințe pârâșii au înaintat apel, cerând reformarea ei cu cheltueli, iar în motivarea ulterioară a apelului lor recunosc că este foarte bazată acea parte din motivarea sentinței, în care s'au respins excepțiunile, în baza art. 76 alin. 3 Legea din 7/IV 1934.

Că, în acelaș timp, Tribunalul a făcut uz de dreptul său provăzut de art. 69 alin. penultim, pronunțându-se ca instanță de fond și asupra chestiunii dacă pârâșii îndeplinesc condițiile spre a intra în prevederile legii, amintind tranzacția din 3 Martie 1933 și asupra acestei chestiuni pârâșii se străduiesc prin apelul lor că tranzacția nu le-ar fi opozabilă, întrucât nu întrunesc condițiile legilor din 1932, sub a căror durată a fost încheiată cerând reformarea sentinței Tribunalului fie în sensul că intră în prevederile cap. I din legea din 7/IV 1934, fie în sensul de a nu mai fi vorba de loc despre cercetarea în fond a acestei chestiuni, care urmează să se dezbătă în decursul procedurii de urmărire, scoțându-se această parte din motivarea sentinței, care se ocupă cu art. 74 al legii din 7/IV 1934;

Considerând că, conf. art. 69 alin. penultim Tribunalul ca instanță de fond era competent să discute și chestiunea dacă debitorii întrunesc condițiile spre a intra în prevederile legii și totodată motivează că apărarea lor este inoperantă în ce privește cursul actualului proces, întrucât potrivit art. 76 alin. 3 și 4 instanța este obligată a termina soluționarea acțiunilor cambiale, fără a lua în considerare excepțiunile bazate pe legea de asanare, dispunând ca numai cu prilejul executării să se facă calculul reducerilor debitorilor cari beneficiază de dispozițiunile legii;

Considerând că numai în mod aparent ar exista o contradicție între motivele din sentința Tribunalului, căci deși spre a motiva respingerea excepțiunilor cambiale ale pârâșilor și admiterea acțiunii, amintește tranzacția din 3 Martie 1933, arată totodată că apărarea pârâșilor este inoperantă față de dispozițiunile art. 76 alin 3 și 4, în ce privește cursul acțiunii cambiale ce formează obiectul actualului proces și că numai cu prilejul executării urmează să se facă calculul reducerilor de care debitorii pretind că beneficiază;

Că astfel, în mod virtual apelul era de respins ca nefondat și dacă din punct de vedere pur formal a fost admis, s'a făcut aceasta numai din precauțiune ca nu cumva să se poată invoca mai târziu față de pârâși autoritatea lucrului judecat în ce privește chestiunea dacă beneficiază sau nu de dispozițiile noui legi pentru lichidarea datoriiilor agricole și urbane — greșit denumită de asanare;

Că așa fiind, și întrucât dispozitivul sentinței Tribunalului atacate de pârâși cu apelul de față rămâne în vigoare și nu se admite apelul asupra fondului procesului, în care pârâșii pierzând, au fost obligați la plata sumei datorată, de 330.650.— Lei în baza cambiei prevăzută în mandatul de plată atacat cu excepțiuni, ce a fost admis numai relativ la înlăturarea din motivarea sentinței a considerentului că pârâșii nu mai pot invoca beneficiile legilor de asanare, — deci pe o simplă chestiune de formă.

Subsemnatul, pentru aceste motive, sunt de părere că cheltuelile de apel trebuiesc să fie compensate, nefiind cazul ca reclamanta, care a câștigat în realitate procesul în ce privește fondul, la ambele instanțe, să fie obligată tot ea la plata cheltuelilor de judecată, fie chiar și parțiale, fiind aceasta cu totul contrar principiilor stabilite prin art. 426 Pr. civ., relativ la compensarea cheltuelilor de proces.

Brașov, 13 Septembrie 1934.

Președinte: ss. George Diaconescu.

Notă. Deși nu putem împărtăși vederile acestei decizii în ceea ce privește cheltuelile de proces pentru motivele arătate în opiniunea separată, totuși fimem să publicăm aceasta deciziune în ceea ce privește fondul chestiunii: dacă se poate opune sau nu beneficiile conversiunii în procesele cambiale. Deși dispozițiile art. 76 din legea lichidării sunt destul de clare, totuși sunt instanțe judecătorești cari admit discuția aceasta în cadrele procesului cambial mai ales în procesele intentate după 7 Aprilie 1934, bazându-se pe dispoziția art. 69 ultimul alineat. Credem și susținem că această concepție este greșită, mai ales dacă cercetăm felul cum s'a legiferat art. 76. Este știut că conform textului original, creditorul era obligat să improcueze în termen de 3 luni cambiile cari intră în prevederile legii din 7 Aprilie 1934. Prin art. 109 din legea cambială dela 1 Mai 1934 s'a modificat acest text în sensul că prescripțiile prevăzute de art. 76 se suspendă în tot timpul aplicării legii de lichidare, creditorul având facultatea și nu obligația de a improcueza oricând cambiile cari intră în lichidare.

Dar în ce privește cambiile prolongite cu scadența în titlu după 1 Iunie 1934 nici discuție nu poate fi că asemenea excepții, bazate pe legea conversiunii, nu se pot opune în procesul cambial pe baza art. 63 din legea cambială.

Pentru toate aceste motive susținem că la procesul cambial nu se poate opune beneficiile conversiunii, ci numai în procedura de executare.

M. V.

MINISTERUL FINANTELOR.

„Imprumutul de înzestrarea Țării“ 4 $\frac{1}{2}$ ‰.

PROSPECT DE EMISIUNE.

(REZUMAT).

1. Se emite prin subscripție publică obligațiuni de 1000 Lei valoare nominală pe prețului de 880 Lei obligațiunea.

Plata obligațiunilor subscrise se face printr'un singur vărsământ, odată cu subscrierea, între 5—30 Noembrie 1934.

2. O parte din suma de plată se poate achita cu titluri din vechile rente emise de Stat, socotite pe anumite cursuri arătate în foaia de subscripție. Suma ce se plătește cu titluri de rentă nu poate depăși 20‰ din valoarea nominală subscrisă.

3. Obligațiunea de 1000 Lei produce o dobândă de 4,50‰ pe an, care se plătește jumătate la 1 Iunie și jumătate la 1 Decembrie, prima plată făcându-se la 1 Iunie 1935.

4. Obligațiunile se rambursează în 40 ani prin trageri la sorți, cari se fac de 4 ori pe an: la 1 Februarie și 1 Mai pentru obligațiunile care se rambursează la 1 Iunie următor, și la 1 August și 1 Noembrie pentru cele care se rambursează la 1 Decembrie următor. Prima tragere la sorți se face la 1 Februarie 1935.

5. În anul întâiu se rambursează cu premii mari pentru fiecare un miliard din capitalul subscris.

1.	oblig. cu	3.000.000	Lei	total	3.000.000	Lei.
2.	„ „ câte	1.000.000	„	„	2.000.000	„
4.	„ „ „	500.000	„	„	2.000.000	„
4.	„ „ „	250.000	„	„	1.000.000	„
46.	„ „ „	100.000	„	„	4.600.000	„
57	obligațiuni rambursate în total cu				12.600.000	Lei.

În anii următori, numărul obligațiunilor cari se rambursează cu 100.000 Lei se micșorează cu câte o obligațiune din an în an.

6. Restul obligațiunilor care se mai amortizează în fiecare an se rambursează cu o primă de 200 Lei peste valoarea lor nominală, adică :

Titlurile de	1.000	Lei se rambursează	cu	1.200	Lei.
„ „	2.000	„	„	2.400	„
„ „	5.000	„	„	6.000	„
„ „	10.000	„	„	12.000	„
„ „	20.000	„	„	24.000	„

7. Plățile dobânzilor și amortimentelor se fac în lei stabiliți, leul reprezentând o greutate de 10 miligrame aur cu titlul 0.900.

8. Cupoanele scăzute și obligațiunile eșite la sorți se primesc drept numerar de către toate Casele Publice.

9. Nu se va face niciodată vre-un scăzământ la plata dobânzilor sau a sumelor cu cari se rambursează obligațiile, adică aceste plăți sunt scutite de orice impozite sau taxe.

Obligațiunile mai sunt scutite de impozitul pe succesiuni, dote și donațiuni.

10. Obligațiunile se primesc spre lombardare, garanții și cauțiuni.

11. Subscripțiile se fac la:

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI și Sucursalele ei;

CASSA NAȚIONALĂ DE ECONOMIE ȘI CECURI POȘTALE;

La Birourile Oficiilor Poștale;

Toate Caserile Publice și la Băncile ce se vor arata la timp.

Notă. — Lămuriri se găsesc în prospectul de emisiune.